

ALLT FLER
KÄNNER TILL
GLESBYGDS-
VERKET!

Känner Du till att det finns ett statligt verk som heter Glesbygdsverket? Det har Sifo frågat 1 000 svenskar, och 40 procent av de tillfrågade svarar ja på den frågan.

Det är en ökning från förra varen, då 37 procent av de tillfrågade sade sig känna till verket.

Jämfört med den första undersökningen, som gjordes 1999, har ökningen varit markant – från 27 till 40 procent.

Liksom vid tidigare mätningar är det främst norrlänningarna som känner till Glesbygdsverket. I norra Sverige svarar 53 procent av de tillfrågade att de känner till verket. I mellersta Sverige är motsvarande siffra 42 procent och i de södra delarna av vårt land 35 procent.

VAD GÖR VERKET?

Vet man också vad Glesbygdsverket gör? Inte lika många gör det. I år svarar 24 procent av de 1 000 personerna att de vet vad Glesbygdsverket arbetar med. Det är en liten ökning jämfört med förra årets 22 procent. Från den första mätningen är ökningen större. Då svarade bara 15 procent ja på den frågan.

VÄLKOMNA
KRAV
PÅ STATLIGA
BOLAG

sidan 4

REGERINGEN REAGERADE SNABBT
PÅ RAPPORT OM FÄRRE BUTIKER

Tre dagar efter att Glesbygdsverket hade presenterat sin Årsrapport 2001, där det framgår att nedläggningen av butiker i gles- och landsbygder fortsätter, beslutade regeringen att satsa en och en halv miljon för att förbereda ett kompetens- och utvecklingsprogram för landets lanthandlare.

Statsrådet Ulrica Messing offentliggjorde beslutet vid ett besök på Glesbygdsverket. Besked om ytterligare pengar till genomförandet av programmet väntas i höst.

motverka den tendensen, säger Glesbygdsverkets generaldirektör Pia Enochsson. Just därför är det glädjande att regeringen nu har beslutat om åtgärder som förhoppningsvis verkar i rätt riktning.

FÄRRE GLESBYGDSSKOLOR

Även nedläggningen av skolor fortsätter, framgår det av rapporten. Från läsåret 98/99 till läsåret 99/00 har antalet skolor i glesbygdsområden minskat med fem procent i landet. I den tätortsnära landsbygden är

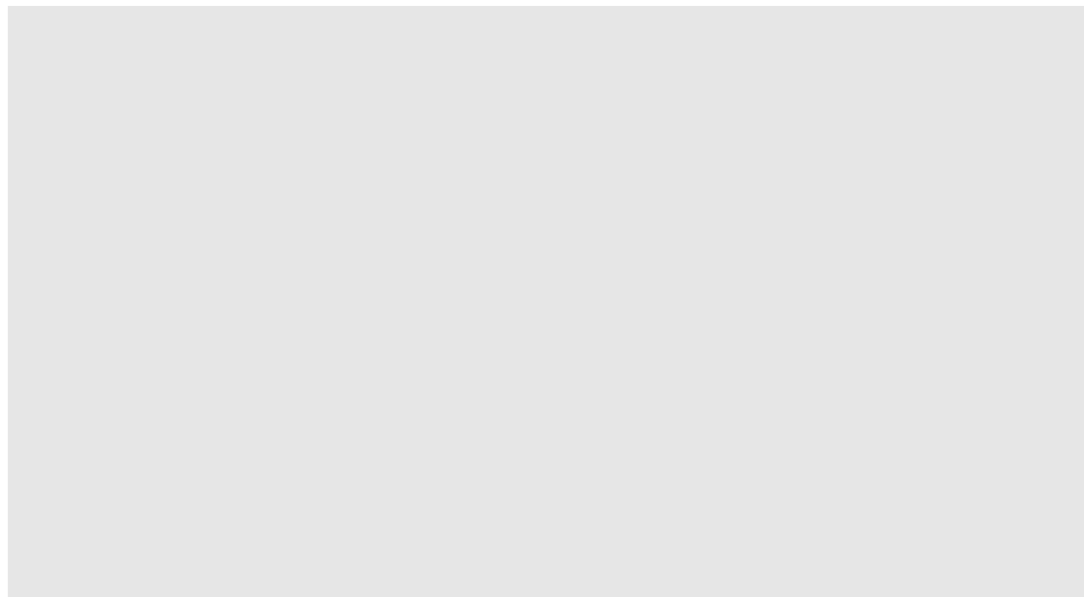

FOTO: ANDERS ERIKSSON/NORRLANDIA

Det så kallade Projekt Lanthandel har arbetats fram av Konsumentverket i samråd med Glesbygdsverket, länsstyrelserna och Föreningen Landsbygds-handelns Främjande.

OBALANSEN ÖKAR

Av Glesbygdsverkets årsrapport framgår att 84 orter tappade sin enda kvarvarande butik under det senaste året. Ser man några år bakåt (1996-99) så försvann den sista butiken från 181 orter.

Butiksnedläggningarna förekommer över hela landet, men nedläggningstakten är högst i glesbygder. Där har antalet butiker minskat med 11 procent 1996-2000, medan motsvarande siffra för tätorter bara är tre procent. Skillnaderna i tillgång till service mellan olika delar av landet fortsätter alltså att öka.

– Vi ser med oro att obalansen fortsätter att öka trots att regionalpolitikens syfte bland annat är att

motsvarande minskning en procent, medan skolorna i tätorterna tvärtom har blivit fler.

Det är främst eleverna i norr som drabbas av långa resvägar till skolan. Ungefär 1000 elever i landet har mer än två mil till sin låg- och mellanstadie-skola, och 75 procent av de eleverna finns i de fyra nordligaste länen.

Men det finns också positiva inslag i statistiken. Ett är att andelen kvinnor som har förvärvsarbete i skogslänens inland är lika hög som i storstäderna. Däremot har sysselsättningsutvecklingen inte varit lika bra för männen i skogslänens inland och det drar ner totalsiffrorna för regionen.

Hela årsrapporten finns på webbplatsen:
www.glesbygdsverket.se.

Den kan också beställas på telefon 063-57 67 20.

INTE TILLRÄCKLIGT SLÅ SAMMAN AMS OCH LÄNSARBETSNAÄMNDERNA

Förslaget att slå samman AMS och länsarbetsnämnderna till en gemensam myndighet får inte helhjärtat stöd av Glesbygdsverket.

– Vi är oroliga för en ökad centralstyrning. Det behövs mer av lokal och regional anpassning, säger Kjell-Roger Karlsson, utredare på Glesbygdsverket.

I ett yttrande till Näringsdepartementet sägs vidare att en lokal och regional anpassning kan rymmas inom ramen för en ny organisation om man överger en traditionell linjeorganisation och i stället utvecklar ett nytt organisationstänkande med tydligare målstyrning, utvärdering och återflöde av erfarenheter.

STÖD TILL MARKÄGARE VID MALMLETNING

Om en prospektör söker tillstånd för att undersöka en fyndighet av malm eller annan mineral så kan markägaren behöva hjälp att hävda sin rätt gentemot prospektören.

Det anser Glesbygdsverket i sitt yttrande över "Utredningen om minerallagen, markägarna och miljön".

Utredningen föreslår i sitt betänkande att ett avtal ska upprättas mellan prospektören och markägaren om när undersökningsarbeten ska kunna göras och vilken ersättning markägaren ska få för det. Utredningen tycker inte att det finns något behov av att stödja markägaren i den avtalssituationen. Men Glesbygdsverket anser att markägare som av någon anledning är en svagare förhandlingspart, till exempel privata markägare eller enskilda näringsidkare, kan behöva ett sånt stöd.

Glesbygdsverket instämmer i utredningens förslag att markägarna ska få ersättning för gruvbrytning med en viss andel av malmens värde.

GLESBYGDSVERKET ÄNDRAR ORGANISATION

Från den första april har Glesbygdsverket en något annorlunda organisation än tidigare. För att kunna utnyttja resurserna mer effektivt slås tre av verkets enheter ihop till en. De nuvarande enheterna för arbetsmarknad och utbildning samt infrastruktur och service slås tillsammans med strukturfondsenheten ihop till en – utvecklingsenheten. All personal och samtliga arbetsuppgifter överförs till utvecklingsenheten. En chef för den nya utvecklingsenheten håller på att rekryteras.

Ny metod kan ge mindre pengar till glesbygdsvägar

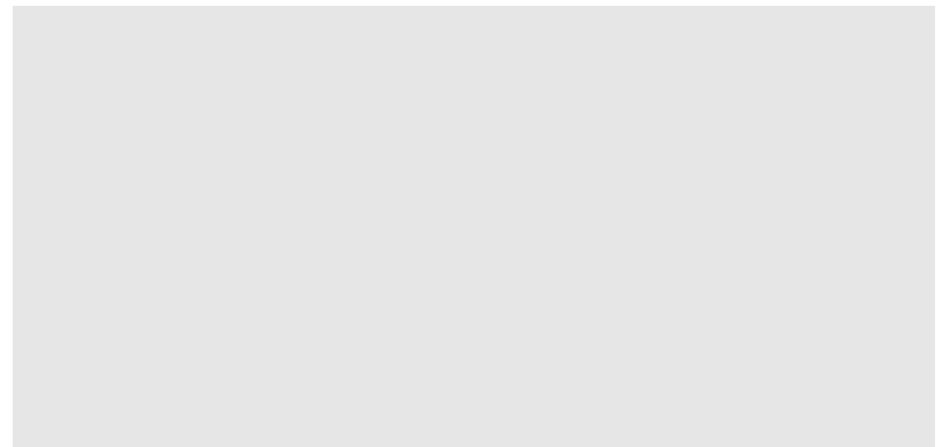

FOTO: BORJE OLSSON/NORRLANDIA

En finansiering av vägar och järnvägar genom partnerskap (även kallad PPP) kan bidra till att den skeva fördelningen av resurser ytterligare väger över till gles- och landsbygdens nackdel.

Det anser Glesbygdsverket i sitt yttrande över den rapport som en arbetsgrupp tillsatt av Näringsdepartementet presenterat.

Arbetsgruppen ser många positiva konsekvenser av en alternativ finansiering av infrastrukturinvesteringar. Glesbygdsverket instämmer i vissa begränsade delar i arbetsgruppens slutsatser, till exempel att prioriterade väg- och järnvägsprojekt kan komma igång tidigare. Men verket anser att det behövs en fördjupad utredning av konsekven-

terna eftersom Sverige har speciella förutsättningar med stora regionala skillnader.

Glesbygdsverket ser flera faror med den så kallade alternativa finansieringen.

En är att bara projekt som kräver stora investeringar kommer att bli intressanta för privatfinansiering. När sedan trafikverkens ekonomiska utrymme i allt större utsträckning går till att betala för dessa redan genomförda projekt blir det mindre pengar över till investeringar i, och underhåll av, det småskaliga väg- och järnvägsnätet.

En annan är risken att samhällsekonomiskt mindre angelägna projekt "tränger sig före" i kön hos trafikverken.

SVENSK GLESBYGD LIKA GLES SOM I SAHARA

På Glesbygdsverkets webbplats finns det nu information som kortfattat beskriver den svenska gles- och landsbygden i ett europeiskt perspektiv.

Innehållet är framtaget i samband med Sveriges ordförandeskap i EU och där man bland annat läsa om hur glest befolkat Sverige är jämfört med andra delar av världen. Det finns även en del statistik som beskriver befolkningsutveckling, sysselsättning och andra basfakta. Allt i en lättillgänglig form. Besök www.glesbygdsverket.se!

VARFÖR SÅ MÅNGA FÅR I NORGE?

Vad skiljer svensk och norsk regionalpolitik? Hur har utvecklingen varit och hur kommer det att bli i framtiden?

Svaren på de frågorna och många andra som rör svensk och norsk regionalpolitik får man förhoppningsvis under det seminarium som hålls på Voksenåsen i utkanten av Oslo den 11-12 maj.

Svenska och norska forskare kommer att belysa många aspekter av regional utveckling. Statssekreterare från Näringsdepartementet och norska Kommunal- och regionsdepartementet medverkar med redogörelser för förslagen till ny politik i de båda länderna.

Seminarier arrangeras av Voksenåsen i samarbete med Glesbygdsverket. Anmälan senast 4 maj. Mer information lämnas av Jan Cederwärd på telefon 063-57 67 08, e-post: jan.cederwarn@glesbygdsverket.se

NORDISKT SKÄRGÅRDSBOENDE PRESENTERAS PÅ VISINGSÖ

Vid vårens nationella Skärgårdsforum, som hålls på Visingsö 26-27 april, kommer den studie av skärgårdsboende som Glesbygdsvirket genomför under Arkitekturåret att presenteras. Studien görs av arkitekt Hans Arén och den jämför förhållanden och villkor för boende i skärgården i Danmark, Norge och på Åland med svenska förhållanden.

På skärgårdsforum blir det också information från Näringsdepartementet om utredningen om färjetrafiken samt aktuell information om EU:s mål 2 öarna. Även den pågående revideringen av "Handlingsprogram för skärgården" kommer att presenteras.

Nationellt Skärgårdsforum är Glesbygdsvirkets referensgrupp för myndigheter och organisationer som sysslar med skärgårdsutveckling. Mer information om Skärgårdsforum lämnas av Inger Normark på telefon 063-57 67 43, e-post: inger.normark@glesbygdsvirket.se.

INFLYTTARE STUDERAS I ÅRSBOK

Vad kännetecknar de bygder som har många inflyttare relativt till sin befolkning? De bygder som inte har draghjälp av till exempel storstäder men som ändå lockar till sig långväga inflyttare.

Det söker Glesbygdsvirket svaret på i en studie som ingår i Årsbok 2001. 184 områden med en förhållandevis hög inflyttning har identifierats och studerats. Går det att se generella mönster som exempelvis kan påverkas genom politiska beslut? Årsboken innehåller dessutom en beskrivning av utvecklingen i landets gles- och landsbygder vad gäller service, befolkning, sysselsättning med mera under det senaste året.

Årsbok 2001 presenteras i Stockholm den 17 maj. Informationen hålls på Finansdepartementet, lokal Stora Björnen, Drottninggatan 21 i Stockholm kl 10.15-12.00.

Anmäl dig senast 4 maj till Ingrid Wänseth på telefon 063-57 67 17, e-post: ingrid.wanseth@glesbygdsvirket.se

FOTO: MATS ELG

Från Glesbygdsvirkets överläggningar med länsstyrelsen i Värmland fr v Ann-Marie Ågren, handläggare av landsbygdsstöd och småföretagsstöd på länsstyrelsen, Inger Normark, utredare, Glesbygdsvirket, Björn Sandborgh, länsråd, Thomas Ohlsson, lantbruksdirektör, Bengt Dahlgren, planeringsdirektör och Klas Jansson, kommunikationsdirektör, länsstyrelsen.

STRANDSKYDD OCH INFLYTTNING DISKUTERADES I VÄRMLAND

Utredare från Glesbygdsvirket besökte nyligen länsstyrelsen i Karlstad för överläggningar kring utvecklingen i Värmlands gles- och landsbygdsområden.

I Värmland, som på många andra håll, ökade inflyttningen till landsbygden under 90-talet. Glesbygdsvirkets statistik visar att samtliga värmlandskommuner under åren 1994-98 hade en inflyttning till landsbygden som översteg utflyttningen i åldersgruppen 30-64 år. Två kommuner – Kristinehamn och Hammarö – hade totalt positiva inflyttningssiffror till landsbygden, alla åldersgrupper sammanräknade.

Utvecklingen av lanthandeln diskuterades också. Värmland är där ett föredöme för

andra län med ett mentorsprojekt för lanthandlare som länsstyrelsen driver tillsammans med FLF –Föreningen Landsbygds-handelns Främjande.

Arbetsmarknad, kommunikationer, tillväxtavtal och IT-frågor fanns också på dagordningen. En nyansering av strandskyddsbestämmelserna, satsningar på vägar, järnvägar och flyg, ökat stöd till utbyggnad av bredband på landsbygden och statistik över arbetspendlingens utveckling var några av de önskemål som länsstyrelsen redovisade. När det gäller tillväxtavtalet har Värmland valt två av sju profilområden direkt knutna till glesbygden: skogen och marken. Besöksnäringen lägger man också stor vikt vid.

KOMMUNERNA KAN HITTA NYA LÖSNINGAR FÖR BREDBAND

Det är positivt att kommunerna får ett stort ansvar för utvecklingen av den framtida IT-infrastrukturen. När man på så sätt för ut nationell politik på lokal nivå blir möjligheterna för samordningslösningar och ny-tänkande mycket större.

Det anser Glesbygdsvirket i sitt yttrande över betänkandet "IT-infrastruktur för stad och land". Men verket noterar att många kommuner saknar erfarenhet av att arbeta med såna frågor, och att det därför måste formis bra strukturer för hur kommunerna ska stödjas.

Glesbygdsvirket har tidigare påpekat att många glesbygdskommuner med det ursprungliga förslaget skulle få svårt att tillgodogöra sig stödet för utbyggnad av IT-infrastruktur. Detta eftersom det byggde på stor lokal medfinansiering.

Utredaren har tagit till sig de synpunkterna, men det kan inte uteslutas att det fortfarande kommer att finnas väsentliga problem på det området, heter det i yttrandet. Glesbygdsvirket skulle därför ha föredragit att staten tog ett större ansvar för finansieringen.

B

PIA ENOCHSSON
generaldirektör

FOTO: LENNART JONASSON

Skärpta regionalpolitiska krav på statliga bolag att vänta!

För drygt ett år sedan genomförde Glesbygdsverket en studie där vi granskade hur ett antal statliga myndigheter och bolag tar hänsyn till gles- och landsbygdsens olika behov. Resultatet var nedslående. Från kommuner, län och faktiskt från myndigheterna själva framfördes kritiska synpunkter på otydliga mål från regeringen, liksom på avsaknaden av krav på återrapportering i dessa frågor.

Från Glesbygdsverkets sida föreslog vi därför att målen förtydligas och att återrapporteringskrav ställs. Hur ska man annars kunna se hur respektive myndighet och bolag medverkar till en positiv regional utveckling i hela landet, så som den allmänna formuleringen ofta lyder?

BEFRIANDE KLARGÖRANDE

När så näringsminister Björn Rosengren i ett tal till ledamöter i statliga bolagsstyrelser i februari förtydligade sig – och regeringen – på denna punkt så blev vi förstås mycket positivt överraskade.

Näringsministern säger att: "Statens bolag skall vara värdeskapande och visa vinster, men minst lika viktig är den samhällsnytta som dessa bolag står för. Det är i första hand därför staten äger dessa bolag. Inte minst Sveriges geografi, vi är ett av Europas mest avlånga länder, gör rena kommersiella lösningar omöjliga. Skulle statens främsta motiv med sitt ägande vara vinstmaximerande, ja, då ser jag knappast någon större anledning till ett statligt ägande". Det är klara besked vi får.

Det var befriande att i denna del få ta del av regeringens ambition och syfte som ägare av företag. Nyligen har vi fått glädjande information om den positiva ekonomiska utveckling som många av statens egna bolag rapporterat för år 2000. Samtidigt vet vi genom våra kontakter med bolag och myndigheter som bedriver affärsverksamhet att man ofta brottas med målkonflikten att dels dra in pengar till statskassan dels vara samhällsnyttig. Det är inte lätt att förena dessa båda krav.

Kraven på samhällsnyttan är sällan specificerade, vilket däremot är fallet vad gäller ekonomiska krav. Det är därför inte svårt att förstå varför samhällsnyttan får stå tillbaka i denna konkurrenssituation.

UPPDRAG BEHÖVS

Nu ser vi fram emot – och utgår ifrån – att detta raka besked snabbt följs upp av förtydligande uppdrag till bolag och myndigheter om vad man som ägare avser med samhällsnyttan och medverkan till positiv regional utveckling i hela landet. Ett sätt är att knyta avtal mellan staten och bolaget i fråga som man gjort med Posten eller att i regleringsbrev för myndigheterna förtydliga sina krav.

Glesbygdsverket kommer noggrant att följa hur detta glädjande politiska förtydligande omvandlas till konkret handling i de statliga bolagen och ser fram emot att även kunna avläsa resultaten i landets gles-, landsbygds- och skärgårdsområden.

NYBYGGARE DISKUTERAS PÅ ÖPPET FORUM

I Nyhetsbrevet nr 1-2001 skrev Pia Enochsson att vi måste ge plats åt de nya landsbygdsborna genom att erbjuda dem bostäder. Vi uppmanade också Nyhetsbrevets läsare att delta i debatten om denna fråga via Öppet Forum på Glesbygdsverkets webbplats. Här är några av inläggen:

”... I Småland och Blekinge har vi i två års tid arbetat med ett projekt BeBo Landsbygd. Ett 10-tal kommuner samverkar för att inventera läget. Hur många hus är tomma? I vilket skick befinner sig dessa? ... sedan... skall vi kontakta alla ägare och fråga vad de har för planer med husen och hjälpa dem att finna lösningar...”

”... På landet finns det få objekt lediga. De flesta husen/gårdarna är äretrunt bostäder. Torpen är sommarstugor. Något enstaka finns tomt som tillhör ett dödsbo eller ett "snart dödsbo" ... Även om bonden vill sälja en tomt så finns det ju inte ett hus – den utflyttade drömmer ju om den "lilla" röda stugan och inte ett nytt hus.”

”... Vi hade tio tomma hus i början av nittiotalet i byn, vi är cirka hundra bybor idag. Bygdeföreningen kontaktade ägarna till de tomma husen och uppmanade till försäljning eller uthyrning. Idag har vi endast ett tomt hus. Vi har fått unga människor, under trettio år, att komma till och stanna i vår by...”

Öppet forum välkomnar inlägg i alla gles- och landsbygdsfrågor. Adressen till webbplatsen är www.glesbygdsverket.se.

REDAKTION Birgitta Rhodin, 063-57 67 11

Annika Lidgren, 063-57 67 31

Vill du komma med på vår sändlista, hör av dig till: Margit Hallström, 063-57 67 20.

ANSVARIG UTGIVARE Mats Elg

Glesbygdsverket

Samuel Permans gata 2, 831 30 Östersund

TEL 063-57 67 00, FAX 063-57 67 99

E-POST info@glesbygdsverket.se

HEMSIDA www.glesbygdsverket.se